

СХВАЛЕНО

Вченою радою КНЗ КОР
«Київський обласний інститут
післядипломної освіти
педагогічних кадрів»
(протокол від 27 березня 2026 р. № 4)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор КНЗ КОР «Київський
обласний інститут післядипломної
освіти педагогічних кадрів»
Віра РОГОВА
Наказ від «27» березня 2026 р. № 96

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
«ПРОФЕСІЙНА ОРІЄНТАЦІЯ ТА КАР'ЄРНЕ
КОНСУЛЬТУВАННЯ УЧНІВ НА ЕТАПІ ЗАВЕРШЕННЯ
ЗДОБУТТЯ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ (8-9 класи)»
для педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освітня програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників «Професійна орієнтація та кар'єрне консультування учнів на етапі завершення здобуття базової середньої освіти (8–9 класи)» розроблена на основі Типової програми, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 11 березня 2026 року № 435, та на основі Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 10 грудня 2021 року № 1340.

Програма базується на вимогах Законів України «Про освіту» та «Про повну загальну середню освіту», де профорієнтація розглядається як міждисциплінарний компонент, пов'язаний із розвитком соціальних і громадянських компетентностей.

Нормативно-правове підґрунтя програми становлять:

Державний стандарт базової середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898;

Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р;

Концепція професійної орієнтації та кар'єрного консультування у системі освіти України на 2025–2030 роки, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 24 листопада 2025 р. № 1541, та План заходів щодо її реалізації;

Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 29 серпня 2024 р. № 1225;

Концептуальні засади реформування профільної середньої освіти (академічного ліцею), затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 10 жовтня 2024 р. № 1451;

Дорожня карта реалізації концептуальних засад реформування профільної середньої освіти та розвитку освітніх галузей на 2025 – 2030 роки, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 20 серпня 2025 р. № 1163;

Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 (зі змінами).

Програма враховує сучасні міжнародні рамки розвитку освіти, зокрема OECD Learning Compass 2030 («Компас навчання 2030»), що акцентує на розвитку самосвідомості та дослідженні кар'єрних шляхів, а також підходи UNESCO щодо формування життєвих навичок як складової якості освіти.

Зміст програми адаптовано до соціокультурних та економічних особливостей Київської області. Вона інтегрує аналіз регіонального ринку праці, пріоритети Стратегії розвитку Київщини та передбачає взаємодію з територіальними громадами області для створення дієвих систем партнерства «педагог – учень – батьки – влада – роботодавець».

Мета освітньої програми: професійний розвиток педагогів щодо впровадження системної та контекстно релевантної профорієнтації, що забезпечить ефективну підтримку учнів 8–9 класів у здійсненні усвідомленого вибору освітньо-професійної траєкторії.

Основні завдання програми:

актуалізація та поглиблення знань про концептуальні, нормативні та методичні засади професійної орієнтації та кар'єрного консультування учнів 8–9 класів;

формування цілісного розуміння профорієнтації як системної діяльності закладу освіти, що базується на соціальному партнерстві та спільній відповідальності освіти, місцевих громад Київщини та роботодавців;

розвиток практичних навичок застосування коучингового підходу в кар'єрному консультуванні для підтримки усвідомленого вибору учнями їхньої майбутньої освітньо-професійної траєкторії;

Опанування партисипативних інструментів, які є контекстно релевантними (зокрема, з

урахуванням особливостей регіонального ринку праці), для розвитку в учнів навичок управління кар'єрою.

аналіз та адаптація європейських практик (наприклад, програми «JOBS», інструментів Eurorpass) в освітній процес із урахуванням динаміки вітчизняного ринку праці та потреб економічного відновлення;

удосконалення навичок використання цифрових інструментів у профорієнтаційній діяльності для різних форм навчання (очної, дистанційної, змішаної);

створення умов для професійної рефлексії та обговорення етичних засад взаємодії в системі «педагог – учень – батьки – влада – роботодавець»;

вдосконалення фахового інструментарію щодо проектування, реалізації та аналізу результатів профорієнтаційної роботи з учнями на етапі завершення базової середньої освіти.

Особливості організації освітнього процесу за цією Програмою

Освітня програма використовується з урахуванням особливості освітньої галузі. Суб'єктом підвищення кваліфікації обирає форми організації освітнього процесу відповідно до запитів слухачів.

Вивчення деяких питань модулів, окремих тем, послідовність вивчення, загальна кількість годин на вивчення тем можуть бути зміненими, окремі питання тем програми можуть бути перенесені в інші теми залежно від загальної концепції робочої програми навчання.

Очікувані результати навчання можуть різнитися залежно від кваліфікаційної категорії та педагогічного досвіду слухачів.

Теоретичний складник освітньої програми може бути реалізований через лекції/відеолекції/вебінари/відеоконференції тощо. Практичний складник – через практикуми/навчальні тренінги/семінари/майстер-класи тощо.

Навчальні заняття в онлайн-режимі проводяться з використанням спеціального програмного забезпечення для проведення вебконференцій з обов'язковою участю слухачів.

Самостійна робота слухачів передбачає пошук, опрацювання навчальних матеріалів відповідно до запропонованих завдань, створення групових проєктів тощо. Самостійна робота виконується в позанавчальний час.

Засоби діагностики успішності навчання та форми атестації слухачів обираються самостійно суб'єктом підвищення кваліфікації.

ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей відповідно до професійного стандарту за професією «Вчитель закладу загальної середньої освіти» у межах професійної діяльності або галузі знань.

Формування та розвиток загальних компетентностей:

ЗК.01. Громадянської, через здатність діяти відповідально й свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права й обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність сталого розвитку.

ЗК.02. Соціальної, через здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.

ЗК.04. Лідерської, здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети.

Формування та розвиток **професійних компетентностей** учителя для виконання робочих функцій:

A1. Мовно-комунікативної, через здатність забезпечувати здобуття освіти державною та іноземними мовами; здатність забезпечувати (за потреби) здобуття учнями освіти з урахуванням особливостей мовного середовища в закладі освіти; здатність забезпечувати навчання учнів іноземної мови в професійному колі (для вчителів і викладачів іноземної мови, а також учителів, які здійснюють освітній процес (викладають навчальні предмети) іноземними мовами, здатність формувати й розвивати мовно-комунікативні вміння і навички

учнів.

A2. Предметно-методичної, через здатність моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів; формувати та розвивати в учнів ключові компетентності та уміння, спільні для всіх компетентностей; здійснювати інтегроване навчання; добирати й використовувати сучасні та ефективні методики й технології навчання, виховання та розвитку учнів; розвивати в учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який здобувається) критичне мислення; здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання учнів на засадах компетентнісного підходу; формувати ціннісні ставлення в учнів.

A3. Інформаційно-цифрової, через здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею в професійній діяльності; ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси; використовувати цифрові технології в освітньому процесі (відповідно до рівня освіти, який надається).

Б.1. Психологічної, через здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові й інші індивідуальні особливості учнів; використовувати стратегії роботи з учнями, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, я-ідентичності; формувати мотивацію учнів та організовувати їхню пізнавальну діяльність.

Б.3. Компетентність педагогічного партнерства, через здатність до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі; залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства; працювати в команді із залученими фахівцями, асистентами вчителя/викладача для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами.

8.1. Інклюзивної, через здатність створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища; до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами; забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного з урахуванням його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.

8.2. Проєктувальної, через здатність проєктувати осередки навчання і виховання учнів.

8.3. Г.1. Прогностичної, через здатність прогнозувати результати освітнього процесу; планувати освітній процес.

Г.2. Організаційної, через здатність організовувати процес навчання, виховання і розвитку учнів; організовувати різні види і форми навчальної та пізнавальної діяльності учнів.

Г.3. Оцінювально-аналітичної, через здатність аналізувати результати навчання учнів; забезпечувати процес самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів.

Д.1. Інноваційної, через здатність застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі; використовувати інновації в професійній діяльності; застосовувати інноваційні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності.

Д.2. Компетентності навчання впродовж життя, через здатність визначати умови та ресурси професійного розвитку впродовж життя; взаємодіяти з іншими вчителями на засадах партнерства та підтримки (у рамках наставництва, супервізій тощо).

Д.3. Рефлексійної, через здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності й визначати індивідуальні професійні потреби.

Розробники програми	<p>Часнікова О. В., проректор Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів», кандидат педагогічних наук</p> <p>Довгань А. І., проректор Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів», кандидат географічних наук, доцент</p>			
Найменування програми	Освітня програма підвищення кваліфікації «Професійна орієнтація та кар'єрне консультування учнів на етапі завершення здобуття базової середньої освіти (8-9 класи)» для педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти			
Мета програми	Професійний розвиток педагогів щодо впровадження системної та контекстно релевантної профорієнтації, що забезпечить ефективну підтримку учнів 8–9 класів у здійсненні усвідомленого вибору освітньо-професійної траєкторії			
Цільова аудиторія за спеціальністю або за посадою педагогічного працівника	Педагогічні працівники закладів загальної середньої освіти			
Зміст програми	<i>№ з/п</i>	<i>Тема заняття</i>	<i>год.</i>	
	Модуль II.			13
	1.1.	Профорієнтація в контексті викликів та освітньої політики. Стратегія розвитку Київської області на 2021-2027 роки.	3	
	1.2.	Життєві компетентності та управління кар'єрою в системі навчання впродовж життя	2	
	1.3.	Вікові та психологічні особливості професійного самовизначення підлітків	3	
	1.4.	Профорієнтаційна діяльність ЗЗСО в умовах реалізації реформи «Нова українська школа»	2	
	1.5.	Профорієнтація учнів у соціально-професійному середовищі громад Київської області	3	
	Модуль II.			15
	2.1.	Кар'єрне консультування у підтримці освітньо-професійного вибору учнів	2	
	2.2.	Роль педагога як коуча у формуванні професійної зорієнтованості учнів	4	
	2.3.	Партисипативні інструменти (екскурсії на підприємства регіону, цифрові портфоліо)	4	
	2.4.	Європейські моделі (програма «JOBS», ресурси Europass) та їх адаптація в національному та регіональному контексті	5	
	2.5.	Підсумкове заняття	2	
Обсяг програми	1 кредит ЄКТС / 30 год (24 години – аудиторні, 6 годин – самостійна робота)			
Форма підвищення кваліфікації	Інституційна (денна)			

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Модуль I.

1.1. Професійна орієнтація в контексті сучасних соціально-економічних викликів та освітньої політики

Сучасні трансформації ринку праці в Україні та світі. Професії та навички майбутнього. Соціально-економічні чинники, що впливають на професійне самовизначення учнів. Актуалізація потреби в ранньому й усвідомленому професійному виборі. Концепція професійної орієнтації та кар'єрного консультування. Формування та реалізація політики професійної орієнтації на національному й місцевому рівнях. Роль закладу загальної середньої освіти як суб'єкта реалізації державної та локальної політики у сфері профорієнтації.

1.2. Життєві (ключові) компетентності та компетентності з управління кар'єрою в системі навчання впродовж життя

Навчання впродовж життя як методологічна основа професійної орієнтації. Аналіз ролі «твердих навичок» (hard skills) та «м'яких навичок» (soft skills) у структурі людського капіталу. Роль життєвих (ключових) компетентностей і компетентностей з управління кар'єрою у формуванні здатності учнів до планування освітньо-професійної траєкторії. Узгодженість життєвих (ключових) компетентностей та компетентностей з управління кар'єрою із **Державним стандартом базової середньої освіти**. Освіта для демократичного громадянства та освіта з прав людини як ціннісна основа професійного самовизначення. Орієнтири для педагогічного спостереження та формувального оцінювання рівня сформованості компетентностей з управління кар'єрою.

1.3. Вікові та психологічні особливості професійного самовизначення підлітків

Професійний цикл і його особливості в підлітковому віці. Нейропсихологічні особливості розвитку мозку підлітка та їх значення для організації профорієнтаційної діяльності. Взаємозв'язок між особистісними характеристиками, мотиваційними установками та професійними намірами. Визначення цінностей, інтересів і сильних сторін учнів. Ознаки сформованої професійної зорієнтованості на етапі завершення базової середньої освіти. Використання рефлексивних завдань і самооцінювання для підтримки усвідомленого вибору.

1.4. Профорієнтаційна діяльність закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації реформи «Нова українська школа»

Професійна орієнтація як безперервна складова освітнього процесу в умовах реалізації Концепції НУШ. Принципи профорієнтації в системі освіти. Модель системної профорієнтаційної діяльності закладу загальної середньої освіти: наскрізна інтеграція, профорієнтаційні курси, проектна діяльність, професійні проби, волонтерство. Соціальне партнерство як інституційний механізм організації профорієнтаційної діяльності закладу загальної середньої освіти. Особливості підтримки учнів з різними освітніми потребами у професійному самовизначенні.

1.5. Професійна орієнтація учнів у соціально-професійному середовищі громади

Міжсекторальна взаємодія у формуванні політики професійної орієнтації на рівні територіальної громади. Роль органів місцевого самоврядування, роботодавців, закладів професійної та вищої освіти. Громада як простір реальних освітніх і професійних можливостей. Залучення учнів до взаємодії з професійним середовищем громади. Педагогічна рефлексія досвіду взаємодії учнів із професійним середовищем як механізм аналізу результативності профорієнтаційної діяльності.

Модуль II.

2.1. Кар'єрне консультування у підтримці освітньо-професійного вибору учнів

Місце кар'єрного консультування у професійній діяльності педагога. Розмежування інформування, супроводу та консультування. Етичні засади кар'єрного консультування. Забезпечення права дитини на участь у прийнятті рішень відповідно до міжнародних стандартів. Професійна готовність педагога до здійснення профорієнтаційної підтримки: компетентності, відповідальність, межі професійної ролі.

2.2. Роль педагога як коуча у формуванні професійної зорієнтованості учнів

Коучинговий підхід у професійній орієнтації учнів. Навички активного слухання, постановки

відкритих запитань, формувального зворотного зв'язку. Фасилітація групових обговорень, робота зі стереотипами та розвиток проактивності учнів. Застосування коучингового підходу в індивідуальній та груповій роботі, навчальних ситуаціях і командних проєктах.

2.3. Партисипативні інструменти професійної орієнтації учнів Контекстно релевантні інструменти професійної орієнтації. «Сходинки участі дітей» (Р. Харт) як орієнтир для визначення рівня залучення учнів. Профорієнтаційні екскурсії (реальні та віртуальні): методика планування, організації та рефлексії результатів. **Портфоліо** як інструмент самопізнання та планування освітньо-професійної траєкторії. Цифрові ресурси для ведення портфоліо. Використання портфоліо у формувальному оцінюванні та індивідуальних консультаціях. Забезпечення стандартів участі дітей: добровільність, інформованість, безпечність, інклюзивність, підзвітність.

2.4. Європейські моделі профорієнтаційних курсів та їх адаптація в національному контексті

Європейські практики впровадження профорієнтаційних курсів: методологічні засади, дидактичні принципи, структура, змістові модулі, очікувані результати (на прикладі програми «JOBS»). Ресурси «Europass» та «Euroguidance» як інструменти підтримки кар'єрного самовизначення. Особливості адаптації та інтеграції європейських моделей профорієнтаційних курсів у систему освіти України з урахуванням національного та локального (регіонального) контекстів

Список використаних і рекомендованих джерел

Нормативно-правові документи

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
3. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-p#Text>
4. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» : Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2024/09/Nakaz_MON_1225.pdf
5. Про затвердження Концептуальних засад реформування профільної середньої освіти (академічного ліцею) : Наказ Міністерства освіти і науки України від 10.10.2024 № 1451. URL: <https://www.mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-kontseptualnykh-zasad-reformuvannia-profilnoi-serednoi-osvity-akademichnyi-litsej>
6. Про затвердження концептуальних засад освітніх галузей та Дорожньої карти реалізації концептуальних засад освітніх галузей на 2025–2030 роки : Наказ Міністерства освіти і науки України від 20.08.2025 № 1163. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-kontseptualnykh-zasad-osvitnikh-haluzei-ta-dorozhnoi-karty-realizatsii-kontseptualnykh-zasad-osvitnikh-haluzei-na-2025-2030-roky>
7. Про затвердження Концепції професійної орієнтації та кар'єрного консультування у системі освіти України на 2025–2030 роки та Плану заходів з реалізації Концепції... : Наказ Міністерства освіти і науки України від 24.11.2025 № 1541. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-kontseptisii-profesiinoi-orientatsii-ta-kariernoho-konsultuvannia-u-systemi-osvity-ukrainy-na-2025-2030-roky-ta-planu-zakhodiv-z-realizatsii-kontseptisii-profesiinoi-orient>

Основна література

1. Азюковський О., Павличенко А., Трегуб М., Пашенко О., Медведовська Т. Загальні питання професійної орієнтації молоді. *Grail of Science*. 2023. Т. 28. С. 348–356. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.09.06.2023.56>.
2. Денисенко О., Титаренко Н., Дронь Т. Моніторингове дослідження щодо професійної орієнтації учнів у закладах загальної середньої освіти : інформ.-аналіт. матеріали. ДНУ «Ін-т

освіт. аналітики», 2022. 52 с. URL: https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2022/12/proforientacziya_2022.pdf.

3. Закатнов Д. Інформатизація професійної орієнтації та консультування з професійної кар'єри учнівської молоді: вітчизняні та зарубіжні практики. *Профільна середня освіта: виклики і шляхи реалізації* : збірник матеріалів. 2024. С. 163–168. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/740089/>.

4. Індекс майбутнього: професійні очікування та розвиток підлітків в Україні. Фондація Олени Зеленської. URL: <https://zelenskafoundation.org/uk/future-index>.

5. Методичні рекомендації щодо підвищення кваліфікації педагогічних працівників, які здійснюють профорієнтаційну роботу у закладах загальної середньої освіти... / Розробник Ю. Косенчук. Київ : УІПО, 2022. 14 с. URL: https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2022/11/корууа_mr_proforiyentaczijna_robota_5_5.pdf.

6. Нова українська школа : концептуальні засади реформування загальної середньої освіти. МОНУ. Київ, 2016. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.

7. Професійна орієнтація у Новій українській школі. 2020. 36 с. URL: https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/konczepczija-profori%D1%94ntaczii%CC%88-dlya-gromadskogo-obgovorennja-16_12_20-.pdf.

8. Теоретико-методологічні засади формування кар'єрної спрямованості в учнів закладів загальної середньої освіти в умовах Нової української школи. Монографія / В. В. Охріменко та ін. Івано-Франківськ: НАІР, 2025. 108 с. URL: <https://doi.org/10.32405/978-617-8768-03-4-2025-108>.

9. Хоружа Л., Братко М., Гриневич Л. Інноваційні тренди у професійно-педагогічній освіті: кар'єрний радник для нової української школи. *Неперервна професійна освіта: теорія та практика*. 2024. Вип. 3. С. 31–44. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/50024/>.

10. ice S., Hooley T. How can and should secondary school teachers be involved in building students' career knowledge and skills? *Journal of Education and Work*, 2024. V. 37. P. 483–501. URL: <https://doi.org/10.1080/13639080.2025.2456849>

Додаткова література

1. Алгоритми побудови соціального партнерства. Гайд. Ін-т проблем виховання НАПН України, 2020. 28 с. URL: https://ipv.org.ua/wp-content/uploads/2020/05/Hayd_Partnersstvo.pdf.

2. Дев'ять основних вимог для ефективною та етичною участі дітей. Save the Children International. 16 с. URL: <https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/Basic-Requirements-Ukrainian-Final.pdf>.

3. Інструменти Europass. *Europass*. URL: <https://europass.europa.eu/uk>.

4. About Jobs. *JOBS*. URL: <https://jobsproject.ro/about-jobs/>.

5. Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning (2018/C 189/01). *European Union*. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32018H0604(01)).

6. European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). *European Commission*. URL: <https://esco.ec.europa.eu/en>.

7. Guidance: supporting youth to manage their careers. *Cedefop*. URL: <https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/vet-toolkit-tackling-early-leaving/intervention-approaches/guidance-supporting-youth-manage-their-careers>.

8. Guidance: supporting youth to manage their careers. *Cedefop*. URL: [див. вище].

9. Hart R. Children's participation: from tokenism to citizenship. Florence : UNICEF Innocenti Research Centre, 1992. 41 p. URL: <https://participationpool.eu/wp-content/uploads/2020/05/Hart-R.-1992-Children-Participation-from-Tokenism-to-Citizenship.pdf>

10. JOBS Romania – Job Orientation Training in Businesses and Schools in Romania. *Pädagogische Hochschule Zürich (PHZH)*. URL: <https://phzh.ch/en/about-phzh/topics-and-activities/projects/jobs-romania/>

11. Living & Learning democracy in school and at home. *Living-Democracy.com*. URL: <https://www.living-democracy.com/>

12. OECD Learning Compass 2030 : concept note / OECD. Paris : OECD, 2019. 16 p. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/about/projects/edu/education-2040/concept-notes/OECD_Learning_Compass_2030_concept_note.pdf.
13. Skills throughout life. *UNESCO Institute for Lifelong Learning*. URL: <https://www.uil.unesco.org/en/skills-throughout-life>.
14. The Future of Jobs Report 2025. *World Economic Forum*. URL: <https://www.weforum.org/publications/the-future-of-jobs-report-2025>
15. What you need to know on lifelong learning. *UNESCO*. URL: <https://www.unesco.org/en/lifelong-learning/need-know>